

La millora de l'ensenyament de les ciències i de la formació del professorat

Mercè Izquierdo i Aymerich^a

^a Catedràtica emèrita de didàctica de les ciències de la UAB. Ha estat cap del Servei de Formació del Professorat del Departament d'Ensenyament

Vaig conèixer en Lluís quan jo era cap del Servei de Formació de Professorat, que formava part de la Direcció General d'Universitats, en un Departament d'Ensenyament molt més reduït que el d'ara, dirigit en aquells moments per Joan Guitart. Ell era inspector, cap del Serveis Territorials de Barcelona. Metge de formació, s'havia interessat sempre per la formació científica dels professors. Recordo que em va venir a veure per parlar d'un projecte que ell dirigia, «Ciències 6-12», i de com es podia donar suport a la formació dels professors que l'aplicaven a les aules. Tot això passava cap al 1984, abans de la LOGSE i, per descomptat, i va rebre tota l'ajuda que el meu Servei li podia donar.

No tinc paraules suficients per valorar l'oportunitat i l'encert del projecte, que jo ja em vaig trobar redactat i distribuït a les escoles, les quals tenien el suport per dur-lo a la pràctica de la Pepa, també inspectora i apassionada per les ciències i l'ensenyament, i de la Maria, una mestra en comissió de serveis. El projecte havia estat adaptat a partir d'un projecte dels Estats Units, el SCIS (*Science Curriculum Improvement Study*) i anticipava les noves idees que quinze anys després es proclamarien pioneres en les reformes didàctiques: les competències, els models, l'experimentació, el treball de llenguatge a les classes de ciències o l'enfocament sistèmic de l'activitat escolar.

És bonic recordar la munió d'escoles que treballaven en el projecte, cadascuna amb un laboratori petit però ben dissenyat que els infants feien servir sota el guiatge del professorat i dels mestres de suport que contribuïen a donar seguretat en l'ús d'estrils que no tothom coneixia d'antuvi. Els mestres de suport, Pepa Pujal, Maria Fernández i Lluís Busquets (quan podia, per les seves múltiples responsabilitats en el Departament) ens trobàvem regularment en sessions de formació. Tinc un molt bon record d'aquelles reunions en les quals compartíem esforços i il·lusions.

A començaments dels anys noranta del segle passat va impulsar un projecte innovador, «Ciències 12-16», en el marc de la LOGSE. Jo m'havia reincorporat a la UAB, a l'Escola de Mestres, que aviat esdevindria la Facultat d'Educació. En Lluís me'n va encarregar el disseny i es va signar un conveni de col·laboració amb el Departament de Didàctica de les Ciències, al qual encara pertanyo. El projecte es va dissenyar seguint les pautes de la reforma de la LOGSE i dues professores d'IES en comissió de servei, Montse Cabello i Núria Solsona, coordinaven la redacció de les unitats didàctiques, hi participaven activament i revisàvem una i altra vegada les unitats un cop aplicades a les escoles. La feina es feia al CDEC (Centre de Documentació i Experimentació en Ciències), el centre que la directora general de batxillerat, Carme Laura Gil, va tenir l'encert de crear i en el qual altres professors i tècnics preparaven material per poder fer experiments als centres (Teresa Morató, Àngel Rubio i Lluís Nadal, entre d'altres). El centre "Institut Mare de Déu de la Mercè", al carrer Motors, bullia d'activitat: els projectes «Ciències 6-12», «Ciències 12-16» i altres projectes diversos de ciència pràctica i en context florien en el temps que Lluís Busquets va ser sotsdirector de Programes i Serveis Educatius. I encara li quedaven ànims i empena per començar un nou projecte, «Ciències 3-6», que dirigia Olga Schaff.

La LOGSE va requerir altres recursos: va caldre una formació massiva i accelerada del professorat de batxillerat que es reconvertia en professorat d'ESO i es va redactar un nou currículum per a tots els nivells d'ensenyament. Al Departament d'Ensenyament hi va haver canvis i en Lluís va deixar de ser la persona de referència que els projectes sol·licitaven; el projecte «Ciències 3-6» es va refugiar a l'ICE, «Ciències 6-12» va desaparèixer i «Ciències 12-16» es va mantenir en algunes escoles, que encara ara l'utilitzen. El CDEC va trontollar, però va resistir; ara, reconvertit en CESIRE, fa més feina que mai. Vist des de la perspectiva dels vint anys que han passat, és admirable la intuïció d'en Lluís del que havia de ser la formació en ciències i el suport que va donar a projectes innovadors; i tot això fet sense estridències, calladament, amigablement.

A partir de finals dels anys noranta del segle passat, amb en Lluís ens vàiem esporàdicament, interessats tots dos a potenciar el llenguatge com a estratègia per millorar l'ensenyament de les ciències. Em va alegrar la seva felicitat de nuvi quan es va casar, la satisfacció amb la qual parlava de la Josepa (a la seva manera, austera i seriosa). El dia del seu funeral, la Josepa va dir que el casament amb en Lluís havia estat la gran sort de la seva vida. Jo crec que en Lluís hauria dit exactament el mateix, referint-se a ell: la Josepa era sempre en el seu pensament i s'hi referia sempre.

Actiu, innovador i senzill, va donar un caràcter especial a la Societat Catalana de Pedagogia (SCP) de l'IEC; la pedagogia, per ell i amb ell, era un saber viu en el qual participaven tots el que s'estimaven l'educació, més enllà de disciplines i recerques acadèmiques que, de vegades, no connecten amb els problemes de l'escola.

Des de la Societat va impulsar una nova línia de treball, i donà a conèixer les idees d'un pedagog canadenc, Kieran Eagan. La perspectiva educativa d'aquest professor dóna importància a la racionalitat narrativa dels alumnes (com també fa ho Jerome Bruner), a la seva evolució al llarg dels anys de formació dels alumnes. També en això en Lluís va ser un pioner; va formar un petit grup de persones del qual jo també vaig formar part, interessades en aquestes «narracions» que situen les ciències en contextos culturals més oberts. Es va fer un congrés amb diverses comunicacions i aportacions i vàrem poder tenir entre nosaltres el professor Egan i escoltar-ne directament la proposta educativa. Però els anys passen i noves juntes a la Societat varen obrir línies de treball noves. El grupet de narratives, però, va continuar. I ara hi ha una pàgina web, *Narrativa i pedagogia, narracions i currículum*, que mostra la bona feina feta. En la meua darrera visita a en Lluís, poc abans de la seva mort, vàrem parlar, esperançadament, de tot això.

En Lluís va ser també un col·laborador del CDL, amb iniciatives que, com totes les seves, s'inspiraven en l'estimació al país i en la voluntat de contribuir a anar endavant, sense deixar-se desanimar per les moltes errades que es cometen i prioritzant sempre, això sí, l'ensenyament. Les «Converses Pedagògiques» que ell va suggerir i va impulsar varen ser una ocasió excel·lent per pensar en l'educació a Catalunya de manera positiva, amb lucidesa i tenacitat.

Lluís Busquets ha estat una gran persona. Savi i humil, compromès però mai «cremat», creient però amb criteri propi, creatiu i innovador sense donar-se importància, ha seguit el seu camí amb senzillesa i fidelitat als seus amics i a les seves conviccions, entre les quals hi havia el seu compromís amb Catalunya més enllà de la política i dels seus alts i baixos. No ha buscat reconeixements però ha donat molt, generosament, a les persones i les institucions que hem tingut la sort de treballar-hi. Jo el recordaré sempre amb afecte i admiració.